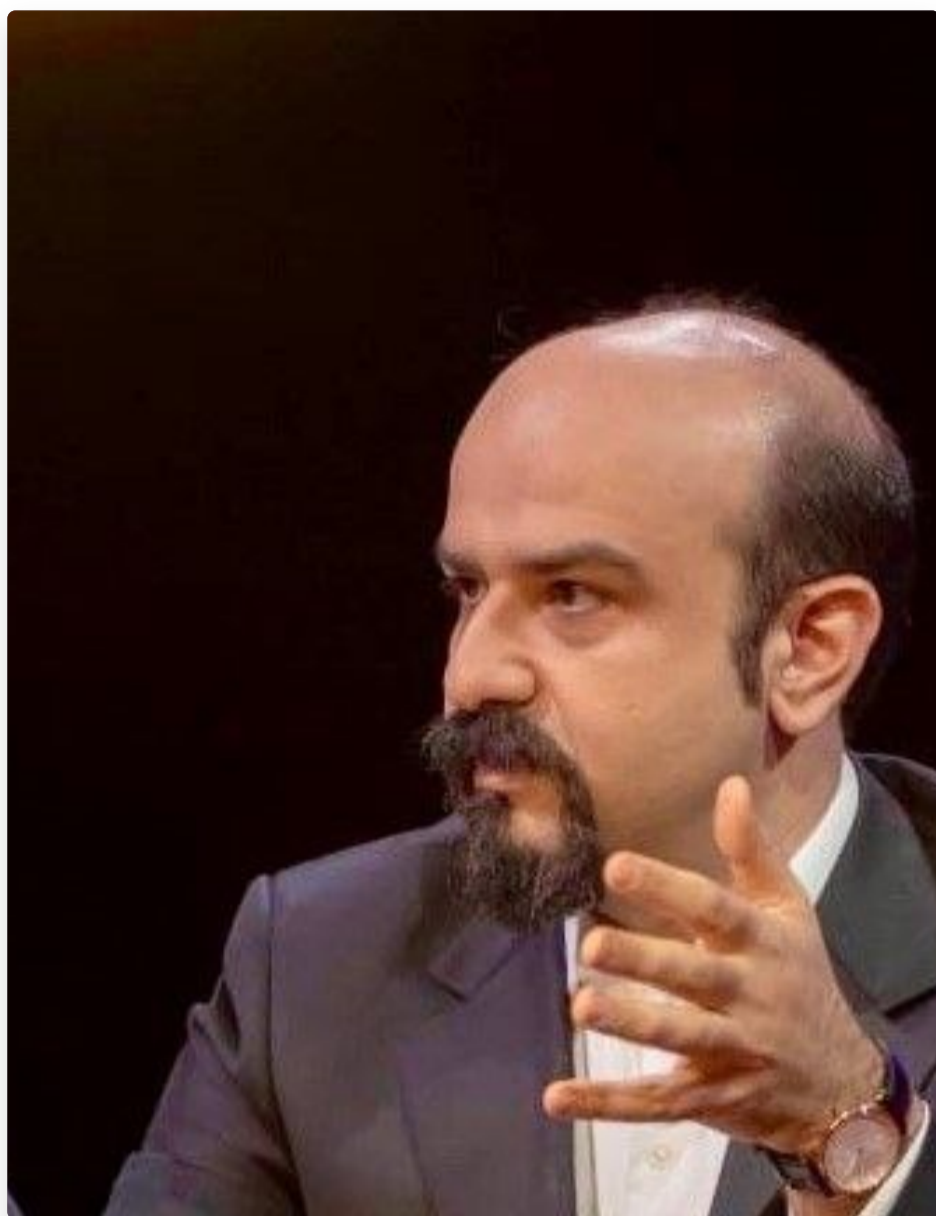

[همه وبلاگ](#) / [گزارش تحلیلی](#) / زمینه تنش زدایی و تعامل سازنده در سیاست خارجی و در نگاه رئیس جمهوری منتخب؛ نوشتاری از ساسان کریمی

زمینه تنش زدایی و تعامل سازنده در سیاست خارجی و در نگاه رئیس جمهوری منتخب؛ نوشتاری از ساسان کریمی

🕒 ۲۷ تیر ۱۴۰۳ توسط پایگاه خبری

[همه وبلاگ](#) / [گزارش تحلیلی](#) / زمینه تنش زدایی و تعامل سازنده در سیاست خارجی و در نگاه رئیس جمهوری منتخب؛ نوشتاری از ساسان کریمی

ساسان کریمی معتقد است: « دولت چهاردهم در نگاه خود به روابط خارجی شامل سیاست، اقتصاد، امنیت، رسانه و غیره اولاً خود را اسیر نظمی اردوگاهی و غرب و شرقی نمی بیند و بنابراین به دنبال برقرار کردن سیاست خارجی چندین گزینه‌ای و مبسوط الید برای ایرانیان است.»

آقای ساسان کریمی، مدرس دانشگاه تهران در نوشتاری با عنوان « نقد متخصصانه و منصفانه یا آشفتگیهای شخصی؟ » این گونه آورده است:

متن کامل یادداشت این مدرس دانشگاه را در ادامه می خوانید:

یادداشت دکتر پزشکیان در روزنامه تهران تایمز هم از نظر شکل و انتخابهایی واجد وجوه نشانه شناسی است و هم از نظر محتوا درخور اهمیت و بررسی است. نکتهی نخست، سلیقهی ایشان در انتشار اولین یادداشت خود در باب سیاست خارجی، در یک نشریه داخلی است که پیش از این چندان شاهد نبوده‌ایم. سیاستمداران ارشد نوعاً برای دیده شدن مطالبشان در محیط بینالمللی آنها را در یکی از نشریات معروف اروپا یا ایالات متحده به چاپ میرساندند. اولین کنشگری ایشان در کسوت رئیس جمهوری منتخب، برگزیدن یک روزنامه داخلی بود و این امر را به زعم من، می توان از سر اعتماد به نفس تفسیر کرد: به هر حال یادداشت رئیس جمهوری منتخب ایران به خصوص نخستین آن، مورد توجه قرار میگیرد که گرفت و مهمترین نشریات بینالمللی آن را منعکس میکنند که کردند. اما انتخاب تهران تایمز که حتی از نظر خاستگاه سیاست داخلی چندان هم با آنچه دکتر پزشکیان از آن برآمده منطبق نیست، خود به نوعی تعیین زمین بازی توسط خود و نیز اولین قدم در باب انسجام داخلی برای حل مساله خارجی و شریک کردن همه جناح های سیاسی معنا دارد. این موضوع ممکن است از جنبه‌ی بسیاری از فعالان سیاسی فراتر باشد که فکر میکنند به محض پیروزی میبایست شمشیر کشید و هر آنچه هست را از دم تیغ گذراند.

اولین نکته ی محتوایی این مقاله، رویکرد دولت چهاردهم به "قدرت منطق" به جای "منطق قدرت" است که اساساً مطابق قانون اساسی، لااقل در اصول ۱۵۲ الی ۱۵۴ است. منطق قدرت یعنی تعیین تکلیف روابط ملتها و دولتها بر اساس قدرت ایشان و به خصوص ابعاد مادی آن که البته موضعی بسیار عقب افتاده و از کار افتاده است. حتی رئالیستترین گرایشها هم در نظریه پردازی و اعلام مواضع روزآمدشان قائل به چنین تعیین تکلیفی نیستند. کشوری به میانه همچون ایران اگر قائل به "منطق قدرت" در معنای عرفی و کلاسیک آن باشد هم باید در مقابل زورمند تر از خود، غربی باشد یا شرقی، سر را خم و اطاعت محض را معمول دارد و هم به کم توان تر از خود تا جایی که میتواند ظلم روا دارد که این هر دو مخالف با اخلاق و آموزه‌های دینی، سنت ایرانی و مؤلفه‌های اساسی انقلاب اسلامی و قانون اساسی است. اما قدرت منطق، نشان از فراست و فرهیختگی تاریخی ایرانیان در قدرت اقعاع دارد.

در باب محتوا باید توجه کرد که همانطور که در مناظرهها و نطقهای انتخاباتی آمده بود، اولویت اول در سیاست خارجی و به طور کلی روابط خارجی کشور تنشزدایی و تلاش برای هر چه عادیتر کردن تصویر و روابط ایران در محیط بینالمللی است. برای این منظور، دکتر پزشکیان به درستی تشخیص دادهاند که نیازی به تنشزدایی در حوزههای دیگر نیست. اگر ما مقّر است مساله هسته‌های را حل، برجام را احیا، روابط با اروپا را تقویت و پر مایه و روابط را با ایالات متحده مدیریت کنیم، نیازی به تنشزدایی، رنجاندن یا ایجاد نگرانی در همسایگان یا کشورهای که همین حالا روابط خوبی با ایشان داریم نیست.

البته که راه تعامل سازنده در سیاست خارجی که در اسناد بالادستی نظام مورد اشاره قرار دارد، گلوگاههایی دارد که میبایست مورد توجه قرار گیرند اما قرار نیست این به معنای تک ساحتی دیدن سیاست خارجی باشد. موضع صریح و بدون پرده پوشی مقاله در مورد اسرائیل، تلاش برای کمک و همافزایی با کشورهای اسلامی و عربی در خصوص مساله فلسطین و اهتمام به توسعه روابط با کشورها و مناطقی از جهان که روابط بهتری با ما دارند، اتفاقاً زمینه این تنش زدایی و تعامل سازنده در نقاط گلوگاهی سیاست خارجی است. از قضا قرار است موانع برداشته شوند تا همین روابط موجود هم وجه کیفی و واقعیت‌تری گیرند نه آنکه از پیش به واسطه‌ی ایجاد نگرانی از میان بروند.

تجربه نشان میدهد وقتی مساله در موضوعات بحرانی سیاست خارجی به سمت حل شدن پیش میرود، به طور بالقوه میتواند در حوزههایی که روابط عادی یا نزدیک بوده حساسیت بر انگیزد و از همان نقاط، آسیب بازتولید شود. بنابراین اتفاقاً رفتن به سمت حل مساله در حوزههای چالشی سیاست خارجی، الزاماتی نظیر جلوگیری از برانگیختن حساسیت در چند گروه از کنشگران را دارد: کنشگران داخلی، کشورهای همسایه، رقبای غیر متخاصم و نیز کشورهای که در دوران تحریم و وجود مساله، روابط خود را با ایران حفظ کردهاند؛ اتفاقاً باید از امکانات کنونی برای رفع محدودیتها در سیاست خارجی بهره برد. دولت چهاردهم به دنبال افزایش گزینههای خود در سیاست خارجی است و نه حذف گزینههای موجود.

دیگر آنکه مقاله رئیس‌جمهور منتخب نشان داد طرف مقابل در موضوعات نیازمند حل و فصل در روابط خارجی ایران، نباید تصوّر غیر واقعی از دولت چهاردهم داشته باشند. به هر حال دولت چهاردهم قرار است منافع ملی ایران را تامین کند و نه آنکه آغوشی باز و بستری تضمین شده برای هر آنچه تاخت و تاز طرفهای مقابل است فراهم آورد. اگر به اظهارات جان کربی در ابتدای انتخاب شدن دکتر پزشکیان توجه کنیم میبینیم که تصویری که در واشنگتن ایجاد شده است، نیازمند اصلاح و تقریب به واقع است. هر چند ممکن است این گونه اظهارات با انتساب به سیاست داخلی ایالات متحده و مسائل انتخاباتی آن توجیه شود ولی از موضع رئیس‌جمهور و دولت پیش رو در ایران، نمیتوان مساله را این گونه دید و هر گونه تعامل را میبایست صرفاً از چارچوب منافع ملی و نیز عزّت ملی ایرانیان نگریست. از این روند باید دریافت که ایالات متحده - بایدن، ترامپ یا هر کس دیگر - و نیز سه کشور اروپایی نیازمند بازتعریف روابط با جمهوری اسلامی ایران به شمول طرح و حل مهمترین مسائل فیما بین هستند و این نکته در مقاله منتشر شده در تهران تایمز در نظر گرفته شده است. بالاخره باید به خود و همه جهان یادآوری کرد که مسائل فیما بین ایران و کشورهای فوق، به شمول مساله هسته‌های، پرونده‌هایی نیستند که مسئولیتشان بر عهده ایران باشد و بنابراین حل این مسائل هم با اعتمادسازی یک سویه ایران نخواهد بود. تعهدات نقض شده در موضوعاتی نظیر مساله هسته‌های، برجام و غیره البته وقتی حل خواهند شد که طرفهای مقابل نیز اراده واقعی برای تصحیح رویکردهای بینتیجه خود در آن فقرات داشته باشند.

گرچه هر دولتی اولویتها و رویکردهای خاص خود را در سیاست خارجی دارد ولی دو موضوع در میان همه دولتها مشترک است: یکی مبنای سیاست خارجی که اصول کلی موازنه در سیاست خارجی و بر مبنای عزّت، حکمت و مصلحت هستند و دیگری هدف سیاست خارجی که تأمین منفعت، امنیت و سربلندی ایران است. مدّعی اصلی که موضوع اختلاف نظر میان دولتها و خاستگاههای مختلف است، یکی اولویت بندی مسائل است و دیگری نحوه و توفیق اجرا.

مساله دیگر در این مقاله درک روزآمدی است که از نظم بینالمللی غیر قطبیده و پساقطبی آورده شده است. این امر نشان میدهد دولت چهاردهم در نگاه خود به روابط خارجی شامل سیاست، اقتصاد، امنیت، رسانه و غیره اولاً خود را اسیر نظمی اردوگاهی و غرب و شرقی نمیبیند و بنابراین به دنبال برقرار کردن سیاست خارجی چندین گزینه‌ی و مبسوط الید برای ایرانیان است.

اما آنچه در پی انتشار مقالهی رئیس‌جمهور منتخب در نشریات دیده شده است به شمول استقبالها و نقد ها که بگذریم، در برخی فقرات به واقع میزان خام دستی نویسنده، تعجب برانگیز است: کسانی که کاروان مدّعیاتشان را نمیتوان تاب آورد، چنان اولیه، قدیمی و پیش پا افتاده به موضوعات بینالمللی نگاه میکنند که این فکر به ذهن میآید که ای کاش چنین تاخت و تازهایی از سر اغراض شخصی و احیاناً اشتباهی به دیده شدن و به بازی گرفته شدن باشد، چرا که اگر تشخیص مسئولین پیشین ما در این دههها در این ناپخته و مبتدی بوده، اسف انگیزی شرایط برای نگارنده‌ی این سطور دو چندان میشود. البته شرایط کشور با توجه به این میزان از منابع، نشان از وجود چنین نگاههای بسته و بی مهارتی در برخی سطوح حکمرانی هم هست.

در بسیار از موارد اظهار نظرها و نقدها دلسوزانه، کارشناسانه و منصفانه هستند و از قضا به نظر می رسد نگاههای آنها قطع نظر از خاستگاه سیاسی و جناحی می بایست مدّ نظر قرار داده شود ولی در مواردی، امر دیگر است. گاه مواردی مطرح می شوند که بیشتر موجب تعجبند: گاه نویسنده به هیچ روی متوجه نیست که آنچه در موردش صحبت میکند موضع گیری یک رئیس‌جمهور منتخب است و نه یک کنشگر سیاسی متوسط یا کوچک. بنابراین نیاز نیست در یک یادداشت هر آنچه گله و شکایت از هر کس هست، آورده شود. کسی که لااقل از نظر اداری در وزارت خارجه عضویت داشته یا تحصیلاتی مرتبط داشته باشد و قرار است چیزی از دیپلماسی بداند باید توجه کند که آنچه در مواضع کشورهای دیگر به شمول چین و روسیه در مورد ایران گفته میشود، الزاماً با موضع گیری قابل اصلاح نیست که اگر بود تا کنون شده بود. اگر گلهای در زمینه این موارد هست که هست، بیش از موضع گیری میبایست به علت آن پرداخت. اگر نویسنده‌ی متهور به تمام مقاله بنگرد، خواهد دید که در توازن با

تمام آنچه در خصوص این دو کشور نزدیک آورده شده است، مسأله‌ی تک گزینه نبودن سیاست خارجی دولت چهاردهم آمده که خود نشان از رفع علت مربوطه دارد. این اشارات از آنجا که علی است و نه معلولی، برای خوانندگان حرفهای نظیر دولتها، به خلاف خوانندگان غیر روزآمدی مانند نویسندگی یادداشت مذکور، بسیار واقعیت‌تر و غیر نمادینتر است.

باید دانست استفاده مکرر از علائم تعجب و سوال و نیز آوردن مکرر صفات و قیود به مشروعیت کلام کمی نمیکنند، بلکه نشان از تعصب، ضعف در استدلال و مسأله‌های دیگر است که در میان سطور نهان شده‌اند. وگرنه هر کس مقاله تهران تایمز را خوانده باشد، سراسر آن را به سیاست خارجی متوازن، نه شرقی نه غربی و پرهیز از سیاست خارجی تک گزینه‌های آغشته مییابد و در این صورت دیگر نیازی به پرسشی موهوم در باب آنچه "شرقگرایی افراطی" نام نهاده شده نیست. بهتر است به مواد درسی تازه در سیاست خارجی و روابط بینالملل مراجعه شود تا بتوان تصور را از مفاهیمی نظیر "شراکت و یا ارتباط راهبردی" اصلاح کرد. امروز ارتباط راهبردی در جهان مانند بسیار دیگری از الفاظ سیاسی، معنای جنگ سردی خود را از دست داده‌اند و بنابراین درک آنها نیازمند تصویر به روز از ادبیات روابط بینالملل و سیاست جهانی است. ارتباط و حتی شراکت راهبردی امروز دیگر به معنای اتحاد دائمی و همه جانبه نیست، بلکه به واسطه‌ی نظم پساقطبی حاکم بر جهان ائتلافها موضوعی هستند و ارتباطها به معنای درازمدت و پایدار بودنشان موصوف به صفت "راهبردی" اند.

"چگونه"هایی که از سر اضطرار پرسیده میشوند، نه موقعیت توضیحشان در یادداشت اول رئیس جمهور است که قرار است در آن مواضع و رویکردهای خود را تبیین کند و نه به واسطه‌ی بحثهای روزمره قابل توضیح. جای نظریه‌پردازی در این موارد، دانشگاه و جای عملیاتی کردن آنها وزارت امور خارجه و دیگر دستگاههای مربوطه است. از شخصی ظاهراً مسبوق به سابقه در سیاست خارجی، انتظار میرود این حداقل واقع بینی را از سیاست داشته باشد.

در پایان باید متذکر شد که رئیس جمهور ایران در نگارش و ابراز موضع، دائماً نگران برانگیخته شدن یا نشدن شغف در میان سیاستمداران و روزنامه نگاران جهان نخواهد بود. هر سیاستمدار ارشدی در کمال متانت، مواضع خود را ابراز و تا حد ممکن اجرا میکند و اگر به قدر کفایت واجد اعتماد به نفس باشد به جای دغدغهی اجراهای نمایشی، به طراحی و سیاستگذاری متعادل، متوازن و واقعی میپردازد؛ میخواهد کسی در آن سوی مرزها خوشش بیاید یا نیاید.

در تحلیل نهایی، نگارنده‌ی چنین از سوی مقامات سابق، دوباره این نگرانی را برای خواننده حرفهای رقم میزند که: "آیا ما در تمام این سالها مصالح و منابع خود را به واسطه‌ی اینگونه ناآشناییها در مواردی در خطر و خسران قرار داده بودیم؟" انشالله که اینطور نبوده است.

در گزارش تحلیلی

آذربایجان | تنش زدایی | رئیس جمهوری منتخب | مسعود پزشکیان

به اشتراک گذاری این پست

برچسب ها

آذربایجان | تنش زدایی | رئیس جمهوری منتخب

مسعود پزشکیان

بلاگ های ما

گزارش تحلیلی

گزارش خبری

عمومی

گزارش تصویری

تبریز

آذرشهر

اسکو

مجلس

-- همه تاریخ ها

لینک های مفید

[خانه](#)

[زندگینامه](#)

[اخبار و مقالات](#)

[گالری تصاویر](#)

[اِرسال نامه](#)

[سخنرانی ها](#)

پایگاه اطلاع رسانی دکتر مسعود پزشکیان

دکتر مسعود پزشکیان فوق تخصص جراحی قلب، وزیر بهداشت دولت اصلاحات، نایب رئیس مجلس دهم و نماینده شجاع مردم شریف تبریز، آذرشهر و اسکو و رئیس‌جمهور منتخب ایران

عضویت در خبرنامه: ایمیل شما...

عضویت

تماس با ما

[تماس با ما](#)

info@drpezeshkian.ir

۰۴۱-۳۳۳۷۹۳۴۳

